

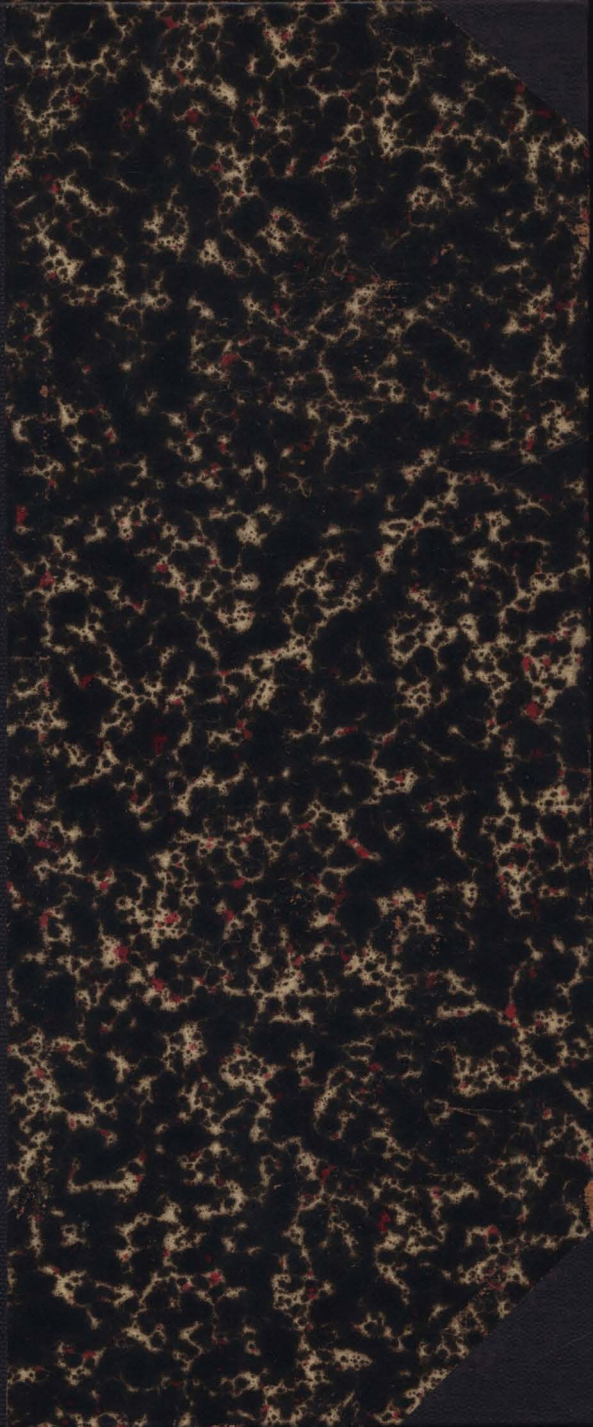

1339

COLUMBIAN

B

134

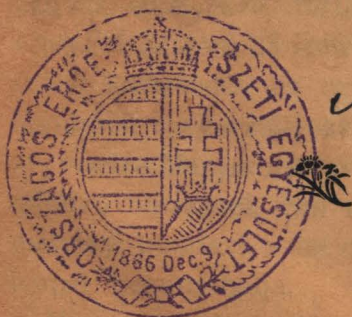
A PÁRISI MAGYAR KIÁLLÍTÁS KALAUZA.

LUKÁCS BÉLA

KORMÁNYBIZTOS MEGBIZÁSÁBÓL SZERKESZTETTE

BOROS SAMU

SAJTÓREFERENS.

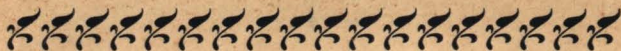

45
A.k. 2277

BUDAPEST

PALLAS RÉSZVÉNYTÁRSASÁG NYOMDÁJA

1900

ELŐSZÓ

AZ 1900. ÉVI PÁRISI VILÁGKIÁLLÍTÁS MAGYAR OSZTÁLYÁNAK HIVATALOS KALAUZÁHOZ.

Irta: Dr. JÓKAI MÓR.

Az idei nagy párisi világkiállítás fölülmul minden eddigit, a mi létrehozott. Nem csak nagyságát, gazdag tartalmát, de főképen berendezését tekintve. Világos rendszert találunk magunk előtt, melynek alapján a laikus látogató is, egy kiállítási térkép segélyével, vezető nélkül eligazodhatik.

A kiállítási tárgyak külön szakosztályokban vannak elhelyezve: történelmi ereklyék, művészet, irodalom, közmivelődés, ipar, földmívelés, közlekedés és egyebek csoportosítva. Mindezen szakosztályokban tekintélyesen van képviselve Magyarország. A csoportokon kívül minden országnak van egy külön pavillonja, melyben mindazt a mi nemzetére nézve jellemző, bemutatthatja.

Magyarország saját palotájában vannak összesítve a nemzetünk multjáról tanuskodó ereklyék, műkincsek, ősi emlékek. Ezek hirdetik ezer éves fennállását a magyar alkot-

mányos honalapító államnak. E téren a magyar kiállítás versenytárs nélkül áll.

A látogató választásától függ, hogy a történelmi kiállításon kezdje-e szemlélődését s aztán végezze a jelenkor csodáin, a művészi palota remekművein, vagy megfordítva. Mind a két esetben azt fogja érezni, hogy folyvást *fölfelé* halad. Itt is, ott is magaslát van. Mint a páros csillagok, egymásra vetik a fényt: a múlt és jelen. Közbeesik Budapest főváros külön kiállítása, melyben csalhatatlan számok hirdetik, minden ékesszólásnál hangsúlyosabban egy nemzetnek mesegyors haladását és mivelődését.

E kiállítás alapos megtekintésére szolgál a jelen **Kalauz**, melyet szakértő kezek állítottak össze.

Ez a kötet méltó helyet foglalhat el Magyarország *aranykönyveinek* sorozatában. Azok foglalják magukban a magyar nemesség családneveit, ősi czimereikkel, mikben kard, dárda, nyíl, buzogány jelzi a hazafiui erényt. Ez új aranykönyv, a magyar kiállítás kalauza, tartalmazza az új nemesek lajstromát, kiknek cimereiben író toll, ecset, véső, gyalu, eke, kalapács, cirkalom, fogaskerék képezi a nemesség jelvényét.

Adózzon a magyar nemzet hálás emlékezettel mindazoknak, kik e diadalmas honfoglalást a szellem és ipar világában országunknak megszerezték vezérletük alatt.

És legyen a magyar nemzet rokonszenve a dicső francia nemzet iránt megerősödve azon emlékünkből eltörülhetlen tényért, hogy hazánknak hozzá méltó tért nyitott s vendég-szerető fogadást készített a mivelt nemzetek e nagy versenyében.

Páris, 1900 július 17.

BEVEZETÉS.

E kis könyvecske a kiállítás magyar látogatóinak utmutatással szolgál a kiállítás magyar csoportjainak megtekintésében. Az 1900-iki párisi világkiállítás szervezete nem engedi meg, hogy minden egyes nemzet külön kiállítást csináljon a maga erejének és tehetségének produktumaiból, hanem minden nemzet együtt, egymás mellett állítja ki művészeti, szellemi, ipari, mezőgazdasági, kereskedelmi stb. munkálkodásának gyümölcsét.

Ehhez képest a kiállítás XVIII csoportra oszlik, a gyarmatügyi csoport kivételével minden egyes csoportban ott vagyunk s azonfelül a nemzetek utcájában ott áll a magyar pavillon, a mely világgraszoló történelmi kiállításunkat foglalja magában.

E könyvecske röviden ismerteti minden egyes csoport nevezetességeit és egyben el is kalauzolja a magyar látogatót az egyik magyar csoporttól a másikhoz.

A kiállítás főkapuján átlépve a kiállítás területére, a következő sorrendben megyünk végig a magyar csoportokon:

Mindenekelőtt a **Grand-Palais**-ban megnézzük, mit teremtett **képzőművészetünk** az utolsó tiz esztendőben. Tovább haladva a Pont de l'Alma-ig, utba ejtjük **kertészeti kiállításunkat** és a kon-

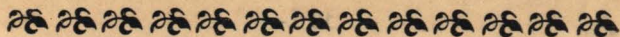
gresszusok csarnokát, a melyben a szociális kérdésekre vonatkozó kiállításunk van elhelyezve. Áthaladva a Pont de l'Almán, a Szajna tulsó oldalára, a Quai d'Orsayn **hadügyi és tengerészeti** kiállításunk köti le figyelmünket. Ugyancsak a Szajna mentén jutunk el **erdészeti és vadászati** stb. kiállításunkhoz is.

Innen a **Champ de Mars**-ra megyünk, a melynek óriási csarnokában a következő kiállításokra akadunk: *a)* Jobbszárnyon: **oktatás és nevelésügy; irodalom és nyomdászat; közlekedésügy és középítkezés; vegyészet; b)** a középén: **gépészet és villamosság**, tovább a mezőgazdasági és az azzal kapcsolatos élelmezési iparok kiállítása; *c)* a balszárnyon: **szövészet és háziipar; bányászat és kohászat**.

Az Avenue de la Bourdonnais-n és az Avenue de Lamotte Piquet-n át az **Esplanade des Invalides**-et keressük fel. Itt a különféle iparok csarnokának balszárnyában butor-, lakberendezési és iparművészeti kiállításunk látható.

Innen ismét a Szajna partjára térünk vissza és sétánkat a Quai d'Orsayn, a nemzetek utcájában (Rue des Nations) a **magyar pavillonnál** fejezzük be.

E könyvecske végére van illesztve a kiállítás terve és ott mindenki megtalálja az őt érdeklő csoportnak a helyét vörös színnel megjelölve.

A CSOPORTOKRÓL.

A magyar osztály csoportjainak installationális kiképzésében az a törekvés, hogy a magyar nemzet egyénisége nemcsak megóvassék, de lehetőleg erősen jusson kiképzésre. A modern művészeti törekvések teljesen kifejezésre jutnak a diszítésben és mindamellett a magyar nemzeti ornamentikának is elég nagy szerep jutott, természetesen a modern stil szellemében átdolgozva. Az egyes csoportok karaktere is, amennyiben ezt az anyag megengedte, kifejezést talál az alkalmazott formákban. Így az I—III. (oktatás és nevelésügyi) csoport formai alapjául komoly, kissé archaisztikus stil szolgált, felelevenítve a modern felfogás és a magyar ornemens erős alkalmazása által. Gipszből készült világos alapszínben tartott és polyteromirozott homlokzati fal mögött üvegszekrényekbe van elrendezve a kiállítás. A szekrények közepén egy diszes hely van fentartva a nemzet koszorus költője, *Jókai Mór* számára. Közvetlen *Jókai* műveinek kiállítása mellett a tudományok és irodalmi társaságok számára van egy kiválóan diszes hely fentartva.

A II. csoport (művészet) három teremben van elhelyezve. Az elsőben a magyar és a horvát festőművészet és a grafika, a második teremben a magyar művészek festményei meg szobrászaink szoborművei — és végül a harmadik teremben az

építészeknek hazai épületeink művészileg koncepiált rajzokban bemutatott remekművei vannak bemutatva.

A IV—V. (gépgyári és villamossági) csoport a palais de l'électricité csarnokában a hexagonál teremtől jobbra van elhelyezve a magyar osztály. Az első földszinten a villamossági kiállítás van elhelyezve. A gépipari csoportban pedig Magyarország legremekőbb produktumai vannak elhelyezve. Ezek a tárgyak természetesen nincsenek dekorálva, de az egységes diszítés és a magyar jelleg kitüntetése végett a cimtáblák, kerítő karfák és prospektus asztalkákat egyöntetű magyaros izü szegélylyel vannak ellátva.

Az V-ik csoport hét különálló fülkére van beosztva. Az egész dekoráció abban áll, hogy az utak mentén stilizált magyaros telegráfpóznák állítottak fel sürgönyhuzal összeköttetésekkel, a melyekre vörösréz cégfelírások erősítettek az oszlopok között. Az ebben a csoportban elhelyezett butorok fehér daróchalina posztóval vannak borítva, melynek szegélyei zöld posztósáv és kivágott kecskebördisz és pitykés gombszerű vörösrézszőgekkel van kiverve. A nagy felületek pedig kivágott magyaros ornamentszerű zöldposztó ragasztásával lettek diszítve.

A VI. csoport (mérnöki tudományok és eszközök) már egészen más képet nyújt. Hatalmas méretekben huzódik el a tartalmas kiállítás előtt a homlokzati fal, melynek középső motivuma a vasuti alagut száját imitálja, a két oldalsó kaput pedig hajókat emelő vízi isteneket mintáz. A csoport dekorációja gazdag faragásokkal fából készült.

Igen gazdag és változatos a VII—X. (mezőgazdaság és élelmiszerek) csoportja, mely a régi Halles des Machines harmadik oszlopkörét fog-

lalja el. A dekoráció motívumai a mezőgazdasági növények világából valók. A fából faragott részletek természetű polikromiában kezelvék. Szakcsoportok közül kiválik a szőlőszet és borászati kiállítás, a mely naturalisztikus fába faragott szőlőlugast ábrázol és a melybe szőlővidékeket ábrázoló festmények vannak elhelyezve. Itt van a cukor- és malomipar, a ménesbirtokok kiállítása, mind gazdag és magyarosan ornaméntált kivitelben.

A VIII. (kertészeti) csoport körítő falai stilizált fákat mutatnak. Ez a modor az asztalokon is keresztül vive és a treillage-al párosulva a csoport karakterét kiemeli.

Igen érdekes a IX. (erdészeti, vadászati és halászati) csoport. Egy egész erdőrészlet van a csarnok közepébe varázsolva, melyben a magyarországi vadállomány különböző speciei vannak kiállítva. Feltűnést kelt a gazdag *agancsgyűjtemény*, mely legnagyobb részt *Ferencz József* magyar király tulajdona. Mellette méltó helyet foglal el *József Ágost* királyi herceg agancsgyűjteménye. Az erdészeti kiállítás installatiója egészében faágakból van készítve és egyszerűsége dacára festői hatása.

A XI. (fémipari) csoport a bányászat, kohászat, fém és vasipari termékekből van összeállítva. Hatalmasan kifejlődött iparágunkat csekély területen is méltóan érvényesíthettük. Az egyik oldalán a magyar termelésű szén- és vaskódarabokból falut építettünk, melynek közepén a dinamit-Nobel robbanó erejét allegorikusan ábrázoltuk és kétoldalt tárnabejáró nyilást hagytunk, a mely a bányászat és kohászat muzeumszerűen elrendezett kiállításba vezet. Itt van elhelyezve a magyarországi aranybányászat is, mely kevés, de annál érdekesebb gyűjteménynyel van képviselve.

A fémipari falon az ezer és ezernyi hazai vas- és fémipari produktumokat felölelő tárgyak vannak stilszerűen elhelyezve. Ennek a közepén a dinamit-Nobel csoportosításának megfelelően egy a Bessemer acélgyártást bemutató figurális csoport foglal helyet. A szomszédos fülkékre osztott interieur-ben magyaros diszítések mind magyaros vasalás jellegét tüntetik ki. A fémipari és Nobel-falak között elterülő szabad területen egy kilenc méter magas hajóorr van felállítva, melyet rengeteg Trytonok tartanak és a budai királyi udvarba vezető óriási vaskapu, mely Jungfer műlakatos remeke, bizonyára fel fogják kelteni az érdeklődők figyelmét. És végül feltűnést kelt az az eredetiben kiállított láncszem is, melynek hossza 16 méter és a mely a Budapesten épülő ötödik dunai hidnak egy szemét alkotja.

A XII—XV. (lakberendezési) csoport a leggazdagabb magyar csoport. A közép elrendezés gazdag magyar stíli és gipszből készült falai mögött huzódnak végig a budai királyi várpalota, a parlament és a főváros termének berendezésével ellátott fülkék. Ennek a csoportnak a gazdagságát különösen emeli a világhírű Zsolnay-féle pazarul alkalmazott majolika diszítés, mely speciális magyar találmányu szivárványfényű eozin mázzal van ellátva.

A XIII. (szövő- és ruházati ipar) csoport a csoport szellemét kifejező gazdag himzett diszszel van bemutatva. A magyar subának kivarrásai vannak itt alkalmazva a szekrényeken, a falakon mindenütt, a hol a himzést lehetséges volt placirozni. A csoport közepén a magyar szövő háziipar számára külön fülke van, a melyben a magyar népies szövő és himző technika minden fajtája be van mutatva.

A csoport bejárata hatalmas félkörű portálé,

a melynek szárnyai reliefekkel vannak diszítve. Ezeknek a szoborműveknek egyike a *népies*, másika pedig a magyar *uri* viseletet ábrázolja.

A XVI. (szociológiai) csoport jelképesen mutatja be az ipari és a mezei munkások védelmére létesült magyarországi berendezéseket, festmények, graficonok és fényképek révén.

A XVIII. (hadügyi) csoport az oszlopos teremben van elhelyezve. Gazdag dekorációjára kizárólag a hadsereg szállítóinak kiállítási anyagát használtuk fel. A posztó, pamut, len és bőr-árak; élelmezési cikkek, lőszer és fegyvergyárosok kiállításai külön fülkékben vannak elhelyezve, míg a terem közepén ágyugolyók piramisai és torpedók között a királynak, mint legfőbb hadurnak mellszobra van babérlevelekkel diszítve.

A csoportok installationalis decorjait *Fittler* Kamil műszaki igazgató ellenőrzése mellett *Bálint* és *Jámber* műépítésszek tervezték, továbbá *Szeszlér* Sándor, a kormánybiztosság műszaki irodájának alkalmazottja.

A kiállítás főkapuján át lépve a kiállítás területére, jobbfelől rögtön szemünkbe tűnik a képzőművészeteknek szentelt

Grand Palais.

A szépművészetek csarnokának földszintjén, a hatalmas hallban, pompás és föltűnő helyen állnak a magyar szobrok, míg festőink a palota emeletén kaptak három szobát.

A szobrok közül kimagaslik, szinte uralkodik az egész nagy szoborkiállításon *Fadrusz* János «Mátyás királyá»-nak hatalmas lovasszobra, mellette a szobor egyik mellékalakja. *Strobl* Alajostól itt látjuk Jászai Mari és Kochmeister báró mellszobrát, továbbá «Anyánk»-ot, ezt a megható szobrot, melynek mindig sok nézője akad. *Zala*

Györgytől a Gábor arkangyalt (a budapesti millenniumi emlék főalakját), Hungáriát, a király és a királyné mellszobrát; *Róna* József «Klapká»-ja a palota előtt van elhelyezve, itt a hall-ban a zentai csata-reliefek, a részeg faun stb. láthatók. *Holló* Barnabás a Wesselényi-emléktáblát, *Vedres* Márk a Kain-t, *Kallós* az Ybl-szobrot, *Tóth* István a Boszu-t, *Senyei* Károly II. Endre szobrát, *Füh-rer* Rikárd a táncosnőt, *Telcs*, *Ligeti*, *Bezerédy*, *Kiss* György stb. stb. kisebb műveket állítottak ki. Az emeleten elhelyezett festmények közül feltűnik: *Baditz* Ottó «Biró előtt»-je, *Balló* arcképei, *Benczur*-tól «Budavár visszavétele» és a király arcképe, *Horovitz* Lipót, *Karlovsky* Bertalan arcképei, *László* Fülöp a pápa és Rampolla bibornok képét küldte el, *Lotz* Károly szintén arcképekkel szerepel. *Bihari* Sándor, *Csók* István, *Ebner* Lajos, *Vágó* Pál népies jelenetei, *Mednyánszky* László, *Mihalik* Dániel, *Munkácsy* Mihály, *Bosznay* István, *Dudits* Andor, *Keleti* Gusztáv, *Manheimer* Gusztáv, *Szinyei* Merse, *Szikszy* Ferencz, *Telepy* Károly tájképei, *Fényes* Adolf «Család»-ja, *Halmi* Arthur «Vizsga után»-ja, *Hegedüs* László «Kain és Abel»-je, *Márk* Lajos «Kisértés»-e, *Réti* «Bohémek karácsonya», *Révész* Imre «Pamin»-je, *Újváry*, *Stettka*, *Tornai*, *Zemlényi*, *Pap* Henrik, *Pállik*, *Kernstock*, *Katona* Nándor, *Hollós* Simon, *Gatz* Oszkár, *Grünwald* Béla, *Ferenczy* stb. stb. munkái, összesen 128 kép illusztrálja a magyar festőművészet utolsó tiz esztendőjének törekvéseit és diadalait.

Az építészet köréből *Alpár* Ignác millenáris történelmi kiállítás, *Hauszmann* Alajos az új királyi palota és az igazságügyi palota, *Bálint* Zoltán és *Jámbor* Lajos a magyar pavillon és a huszártér, *Förk* Ernő a budapesti izraelita templom, *Pártos* Gyula és *Lechner* Ödön a posta-

takarékpénztár, *Steindl* Imre az új parlament tervrajzait és látképeit állította ki stb. stb.

A metszetek között *Doby* Ferencz, *Olgyay* Viktor, *Paczka* Kornélia, *Paczka* Ferencz, *Morelli* Gusztáv, *Rippl-Rónai* József stb. stb. dolgai tűnnek fel.

Általában, Magyarország képzőművészeti kiállítása oly gazdag, hogy azzal Magyarország méltóan sorakozott a legműveltebb nemzetek közé.

Elhagyván a Grand Palaist, a Szajna mentén két hatalmas üvegház esik utunkba. Az első, a mely a Pont Alexandre III. mellett emelkedik az időleges kertészeti kiállítások keretéül szolgál, a másik, a mely a Pont de l'Almához esik közelebb az állandó kertészeti kiállításoké. Itt van Ausztria, Német- és Oroszország, továbbá az Egyesült-Államok állandó kertészeti és gyümölcs-kiállításának tőszomszédságában a mi

Kertészeti kiállításunk

is. Az üvegház, a mely magában foglalja, 80 méter hosszú, 20 méter széles és 28 méter magas. Sem szerkezetre, sem nagyságra ilyet eddig sehol nem építettek.

Kiállításunk itt is rögtön magára vonja a néző figyelmét.

Álljunk meg mindenekelőtt a *király* kiállítása előtt. Ő Felsége a budai várkastély és várkert, továbbá a gödöllői kastély művészi kivitelű képeit küldte el, a melyek gyönyörű mahagóni-állványon vannak elhelyezve.

A csoport két oldalszárnyát a *magyar királyi kertészeti tanintézet* növendékei által készített érdekes kézimunkák foglalják le. *Molnár* István hazánk állami gyümölcsstelepeinek és faiskoláinak tervrajzait mutatja be. Eredeti és érdekes *Mauthner* Ödön magkereskedő kiállítása, míg a kiállítás háttérét

Seyderhelm Ernő igen szép délszaki növényekkel, különösen pálmákkal díszítette. Gróf *Esterházy* Ferenc a tatai várkert és kastély képeit állította ki; műkertészeink közül *Hein* János, *Pecz* Ármin állítanak ki érdekes dolgokat, *Rohonczy* Gedeon, *Dreher* Ignác és fia pedig becses találmányokat.

A Pont de l'Alma-n áthaladva a Szajna balpartjára, jobbra tartunk. A mexikói pavillon mögött van a hadügyi csarnok és ebben a mi

Hadügyi kiállításunk.

A köralaku terem berendezése nagyon csinos és izléses, kívül a diósgyőri vasgyár patronaiból összeállított oszlopok szegélyezik. A terem csupa gyűjteményes kiállítást tartalmaz, még pedig jobboldalt: az első fülkében az egyenruhaszabók és posztógyárak, a másodikban a bőrgyárak kiállítását, a harmadik a gyapjunak és lennek van szentelve. Balról az első fülke a katonai felszerelés és élelmezés gyűjteményes kiállítását, a második a pozsonyi Nobel-féle dinamitgyár, a harmadik a fegyverek, torpedók stb. kiállítását tartalmazza. Különösen sok bámulója akad a torpedóknak, melyeket a fiumei világhírű torpedógyár állított ki.

Az egész kiállítás elrendezése igen tetszetős. Turul madár, mely az ősi kardot csőrében hordja, a magyar korona országainak cimere, nemzeti színeivel üdvözlük a látogatót s e kiállításunk bizonyítéka annak, hogy Magyarország hadfelszerelési ipara is nagy haladást tett.

Magyarország erdészetének, vadászatának és halászatának érdekes kiállítása

részen a nemzetközi erdészeti csarnokban Oroszország és Ausztria mellett, részben pedig künn

a szabadban, az erdészeti csarnok folytatásakép egy külön fapavillonban van elhelyezve.

Az erdészeti csarnokban már eleve feltűnik kiállításunk tetszetős külső megjelenése. A gömbölyű, kérges tölgyfából készült könnyű és formás ívek, kapuzatok és közfalak nagyon artistikus keretét adják a kiállításnak. Az erdészeti csoportban 139 kiállítónk, a csarnokban 866, künn pedig 413 tárgyat állítottunk ki. A csarnokban feltűnik:

Az *Erdészeti Egyesület* gazdag kiállítása, a mely a magyar társadalomnak az erdészet iránti érdeklődéséről is tanuskodik. Az *erdőstatistika* köréből kiemelendő «A magyar állam összes erdőségeinek domborművű átnézeti térképe, az uralkodó főfánemek kitüntetésével». Az *erdőápolásról és tenyésztésről* számos minta, fotográfia és grafikon számol be, a melyek között különösen érdekes a Karszt fölerdősítése. Az *erdővédelem* köréből kiemeljük az érdekes rovargyűjteményeket.

A kiállítás egy fülkéjét Horvát-Szlavonország erdészete foglalja el.

A *magyar faipar és kereskedelem* fontos voltáról főleg az óriási csarnok tanuskodik, a mely a «Palais des Forêts» mellett nagyméretű tölgyfákból épült, egy 32 méter magas gyönyörű tölgyszálfával a közepén. Az épület alatt az erdőhatóságok fakiállításai vannak. E törzsek ideszállítása és felállítása rendkívüli munka volt, de nincsenek is ahhoz hasonlóak az egész kiállításon.

A *vadászati kiállítás* szemben van az erdészettel. Egész kis panoráma ez, a melynek szép, sziklás hátterét *Olgyay* Ferencz festette, elől pedig a *Lendl* Adolf tanár preparálásában Magyarországnak csaknem egész vadfaunája helyezkedik el pompásan rendezett csoportokban. A kiállított vadásztrofeák, az óriási szarvasagancsok

és vaddisznófejek között feltűnik ő Felsége a király, továbbá József Ágost főherceg, Wenckheim Frigyes, Almássy Dénes, Esterházy Miklós grófok stb. gazdag gyűjteménye, az Esterházy Miklós herceg, régi fegyverei stb. Az egyik félkében kiállított vadászalbumot pedig nézze meg mindenki, megtalálja benne felséges Urunk löjegyzékét, továbbá a Magyarországon birtokos fenséges főherceg urak és főuraink érdekes löjegyzékét.

A *halászati kiállítás* főleg a halászati felügyelőség térképeiből, halgazdagságunkra vonatkozó statisztikai adatokból stb. került ki.

Innen a *Champ de Mars*-ra megyünk, a melynek szögletes patkóalaku nagy csarnokaiban nyolc különféle csoportunkat helyezték el. A csarnok jobb szárnyán, mindjárt Franciaországé mögött van elhelyezve a mi

Oktatás és Nevelésügyi

kiállításunk, ezzel kapcsolatban pedig **irodalmi, tudomány és művészeti** kiállításunk.

A homlokzatot a magyar tudományosság oszloposainak szobrai díszítik: Szt. István, Könyves Kálmán, Mátyás király, Bethlen Gábor fejedelem, Pázmány Péter stb. A csoport magyaros motívumokkal díszített főbejáróján át, a mely mellett jobbra-balra költőink, tudósaink mellszobrai állnak, egyenesen a *Jókai-szobába* lépünk, a mely a magyar írók atyamesterének van szentelve. *Jókai* Mór összes művei, emlékalbumok, föliratok, koszorúk, a díszérem, mely hirt ad, hogy a francia írók társasága Jókait disztagjául választotta stb. a költő mellszobra körül vannak csoportosítva. Ugyanebben a szobában van az *akadémia*, a *muzeum*, a *Petőfi*- és a *Kisfaludy*-társaság kiállítása

is, kiválóbb kiadványokkal és működésük feltűntetésével.

Ettől a szobától jobbra a *m. kir. iparművészeti iskola* növendékeinek rajzai és szobrai láthatók, a *József-műegyetem* érdekes kiállításával egyetemben, balra pedig a *magyar tudományos egyetem* orvostudományi és bölcsészettudományi karának kiállítása. Innen a művészeti oktatásnak szentelt szobába lépünk, a hol a *mintarajztanoda*, a *női festőiskola* stb. stb. növendékeinek rajzai és szobrai láthatók. A *Jókai-szoba* mögött egy kis *szalon* van, a melynek butorait az ipari szakiskolák és a női ipariskolák állították össze. Ettől jobbra a *kézművesiskolák*, balra a *felső ipariskolák* kiállítása látható, míg a két sarokban az *ipari szakiskolák* kiállítása foglal helyet.

A lépcsőn fölhaladva az emeletre, megtaláljuk e kiállítás folytatását.

Az első termekben Herman Ottó ornitológiai érdekes kiállítása, a *Természettudományi társulat*, *Révai testvérek*, a *Pallas részvénytársaság*, *Hornyánszky*, *Wodianer* és fia stb. stb. kiadványai, térképei stb. láthatók. Majd fényképeszeink kiállítása következik: *Streliszky*, *Klössz*, *Erdélyi*, *Koller*, *May* pompás dolgaival. Ezután az *elemi*, a *polgári iskolák*, az *Erzsébet nőiskola* kiállítása *Lendl* tanár preparatumaival és *Gyulay* tanár történelmi gyűjteményével, a középiskolák statisztikai tábláival. Itt látjuk az *Orsz. Nőképzőegylet* kiállítását, az *állami felsőbb leányiskola* himzéseit, *Collaud* Ferencz tanárnak a tornászatról való fényképfölvételeit, a *selmecbányai bányászati akadémia* kiállítását, majd a *körmöcbányai pénzverőből* kikerült pénzeket és érmekeket. Ezután a hangszerek kiállítása következik *Thék* Endre zongoráival, *Schunda*, *Sternberg* stb. stb. hangszereivel, végül pedig a színházak kiállítása: az

opera, a *nemzeti színház*, a *vígyszínház*, a *magyar színház* és több vidéki színház képével, kosztümökkel, stb. stb. — Horvát-Szlavonországok népnevelési és közoktatásügye, valamint kulturai élete szintén itt van bemutatva egy csinosan berendezett szobában.

Az emelet egyik szobájában vannak egybegyűjtve az 1899-ben Magyarországon megjelent összes nyomdai termékek, s mellettük egy statisztikai kép, mely mutatja, hogy a magyar korona országaiiban megjelent nyomdai termékeknek több mint 92 százaléka *magyar nyelven* jelent meg, a mi minden más nemzetiségi statisztikánál ékes-szolóbban bizonyítja a magyar nyelvnek, irodalomnak, tudománynak és szellemi munkának uralmát Magyarországon. Két nagy falon ki vannak állítva az 1900 januárban Magyarországon megjelent összes hírlapok és időszaki iratok címlapjai, mi ismét a magyar hírlapirodalom változatosságát s erőteljességét mutatja.

Tovább haladva, ugyanebben a csarnokban

Közlekedésügyi és Középitkezési kiállítá- sunkhoz

érünk.

E csoport négy részre oszlik.

Az első a *Vaskapu-szabályozási* és a *fiumei kikötő munkálatainak* a kiállítását tartalmazza. A m. kir. kereskedelemügyi miniszterium állította itt ki a Vaskapu vidékének fölvételeit, a hajók és a fiumei kikötő modelljeit. Különösen érdekesek Vaskapu-szabályozási munkáknál alkalmazott hatalmas furóhajók és kotró, valamint kutató-szerkezetek kiválóan sikerült modelljei, melyeknél egy a miniszterium részéről kirendelt szakközeg időnként a munka menetét is megmagyarázza.

A második csoport a *vasutakat és a hidakat*

foglalja magában. A m. kir. államvasutak lokomotívjai, kocsijai, vészjelző és villamos világítási készülékei, Magyarország vasuti térképe, a hidak és alagutak grafikonja, továbbá a kereskedelmi minisztérium kiállításában az esküteri és a Ferenc József-híd modelljei láthatók itt. Szakférfiak által kiválónak elismert érdekes kiállítás.

A harmadik csoportban van a *belhajózás, folyamszabályozás, árvíz elleni védekezés*. Itt a földmivelésügyi minisztérium dominál tanulságosan egybeállított grafikonnal, statisztikai adattal és térképpel. A vízépítési igazgatóság jelentései a vizállásról, a magasság- és tömegmérésről, továbbá Magyarország hajózható utainak rajzai, csatornázások, vízvezetékek, kutak térképe stb. stb. egészítik ki a kiállításnak ezt a részét.

Végül az utolsó csoport a *kocsiké és szijgyártó-munkáké*. Itt a *Kölber* testvérek, *Marschall A.* (Pozsony), *Misura Mihály* kocsijai, *Freund A.* és fia, *Vörös Sándor* (Monor), *Talabér László* (Szeged) stb. szijgyártó-munkái tűnnek föl és nagy keresletnek örvendenek.

Az emeleten van elhelyezve a középítkezési kiállítás.

Itt van Budapest főváros nagy kiállítása, a főváros látképei, a vízvezeték, a csatornázás stb. tervrajzai, itt van Arad, Fiume, Kolozsvár, Sopron, Szeged hasonló kiállítása.

A Salle des Fêtes baloldalán, Olaszország és Spanyolország között foglal helyet a magyar

Mezőgazdasági kiállítás.

Két főcsoportra oszlik, a tulajdonképeni *mezőgazdaságira* és az *élelmezési iparágak* kiállítására. Az elsőbe van beosztva mezőgazdasági szakoktatásunk is, melynek kiállítása a jobbszárnyon rögtön szembe tűnik a *magyar-óvári* gazdasági akadé-

miával és a gazdasági tanintézetekkel. Ezzel szemben van a földmives-iskolák kollektív-kiállítása.

A második fülkében van *szőlészeti* és *borászati* kiállításunk, a kettő között pedig a *szeszes* italoké. A fülkét legjellegzetesebb borvidékeink eredeti felvételek után készült képei díszítik.

A harmadik fülkében a *malmok* kollektív kiállítása ötlik szembe, a negyedikben a *cukorgyáraké*, ugyancsak itt van az *állami méntelepek* és a *gödöllői koronauradalom* kiállítása. Az ötödik fülke a *szalámigyárosok* és a *sörgyárak* kollektív kiállítását, az *élelmi szerekét*, *konzervekét*, az *orsovai kaviárét*, stb. stb., külön fülkében pedig *Horvát-Szlavonország* kollektív mezőgazdasági kiállítását látjuk. Itt következik még, a *m. kir. földtani intézet*, a budapesti *magvizsgáló állomás* s a hatodik szobában gróf *Almásy Dénes*, *Debreczen* városa, gróf *Csekonics Endre*, gróf *Teleki Arvéd*, stb. mezőgazdasági kiállítása, továbbá a magyar *rizshántoló*-ipar kollektív kiállítása.

Ezzel elérkeztünk a kiállítás végére. Most térjünk jobbra, a hol a *m. kir. államvasutak gépgyárának*, *Kühne Ede* és *Weiser József* gépgyárosok és *Fairbanks* mérleggyáros kiállítása látható.

Kiállításunk középső részében találjuk József főherceg és Frigyes főherceg ő fenségeik uradalmának gyönyörű mezőgazdasági kiállítását, továbbá Berg báró kiállítását, az orvosi és gyógynövényekét, az olajok és olajos magvak, a komló és kender kiállítását, melyet a magyar lótenyésztést ábrázoló fényképekkel díszített fal határol. Ezzel szemben áll *Gerbeaud Emil* budapesti cukrász szép szekrénye, mely osztatlan elismerésben részesül.

Kiállításunk jobboldalán vannak elhelyezve az *állategészségügyi* intézményeket jellegző modellek és táblázatok, a *méhészeti*, a *juhászati* és *gyapjú*-kiállítás, ezzel szemben pedig a budapesti *állat*-

orvosi főiskola szép kiállítása, a melynek szomszédos falán a *szarvasmarha-tenyésztésünket* mutató fényképek láthatók. E mellett pedig a *baromfi-tenyésztés* csoportozatos kiállítása.

Baloldalt *Miklós Ödön* gazdasági kiállítása, e mellett pedig a *tejgazdasági* kiállítás kelti föl az érdeklődést. Ennek szomszédja az *országos magyar gazdasági egyesület* kiállítási csoportozata, míg az egész kiállítást elzáró határfalon az *orsz. kémiai intézet* és a *vegykisérleti állomások* kiállítása van elhelyezve.

Az egész kiállítást elmésen dekorálják a mindenféle termények és ifj. *Vastagh György* 65 állatszobra melyek meglevő legjellegzetesebb állatpéldányaink után készültek *Darányi* miniszter megbízásából, továbbá a gazdasági épületek, gépek modelljei, stb. stb.

Az orsz. statisztikai hivatal számos felvilágosító grafikonja is szépen van elhelyezve.

Tovább haladva az emeleten

Vegyí ipari kiállításunkhoz

jutunk. E szépen installált kiállításunk, amely Szvájce és Spanyolország közt van elhelyezve, a *m. kir. dohányjövedék* dohányleveleinek, szivarainak, dohányának stb. bemutatásával kezdődik a *Hungária* műtrágya, kénsav és vegyipargyár és az *Első magyar papirgyár részv.-társaság*, továbbá *Smith* és *Meynier* fiumei papirgyár kiállításával folytatódik. Benn a fülkében a *magyar papirgyárak* gyűjteményes kiállítása, valamint a *nezsideri*, *hermaneci* és *zágrábi*, továbbá a *Kolba-féle* diósgyőri papirgyár kiállítása látható.

A *bőripar* csoportjában: *Wolfner Gy.* és társa és *Machlup K.* fiai foglalják el a középet, körül a *tanningyárak* gyűjteményes kiállítása, *Markó József* rozsnyói bőrgyárának, a *zágrábi* szab. kir

börgyárnak, *Strobenz* testvérek festék- és kencegyárának és a *Magyar ruggyanta-gyárnak* a kiállítása van elhelyezve.

A *vegyi ipart*: *Neruda* gyártmányai és gyógyfű-kiállítása, a *szódavizgyárak* gyűjteményes kiállítása, a *magyar kiviteli és csomagszállító részv. társaság*, *Biehn* János aszfalt- és kátránygyára, a *Magyar aszfalt részv. társaság* képviseli. Ezután jön *Brázay* sósborszeszével, a *Spódium* és *Enyvgyár*, *Hercz* Armin gyertya- és szappangyára, az általános osztrák-magyar légszesztársulat, az első magyar *gyapjmosó részv. társaság*, a *viaszipar* és a *kőolajfinomítók* kollektív kiállítása, a pozsonyi dinamit- s vegyészeti gyár stb..

A csoportot *Szirmai* szobrai díszítik.

Az emeleten továbbhaladva, a Champ de Mars jobbszárnyának a sarkában eljutunk

Villamossági és gépészeti kiállításunkhoz,

melynek első része az emeleten, a második pedig a földszinten Ausztria és Angolország közt van elhelyezve. Fönn az emeleten Amerika a közvetlen szomszédunk.

A *villamossági kiállítás* az *akkumulátor-gyár részv. társaság* és a pozsonyi *kábelgyár* kiállításával kezdődik. Ezzel szemben az út másik oldalán a *m. kir. posta, távirda és távbeszélő* vezérigazgatóság nagyszabású kiállítása foglal helyet. A második félke baloldalon a *Ganz és társa* cége, jobboldalt pedig a *budapesti általános villamossági részv. társaság*, *Deckert* és *Homolka*, a *Magy. vasuti forgalmi részv. társaság*, a *Telefon Hirmondó*, a *budapesti közuti vaspályatársaság*, a *Budapesti villamos városi vasut* és a *Ferenc József földalatti villamos vasut* kiállítását fogadja be.

A *gépészeti kiállításban* ismét a *Ganz-gyár*, *Láng L.*, *Röck István*, *Vulkán*, a *m. kir. állam-*

vasutak gépgyára, Hirsch és Frank, Fairbanks és Seltenhofer nagyszabásu dolgai tűnnek ki.

A Champ de Mars nagy csarnokának bal-szárnyában a

Bányászat, Kohászat, Fém- és Vasipar

az első csoport. Itt Ausztria és Franciaország között kaptunk helyet. Ebben a csoportban a kollektivitásra helyezték a fősulyt. A csoport bal-oldalát a bányászat, a jobboldalt a fém- és vasipar foglalja el.

A jobboldali csoportot *Jungfer* Gyulának 8½ méter magas, a királyi palotába szánt kézileg kovácsolt vaskapuja dominálja. A M. Á. V. a pólai kikötőbe szállított 9 méter magas, 14 méter hosszú, egy darabból öntött vashajótönknek a természetnagyságu modellje, továbbá az eskütéri lánchidnak egy 15 méter hosszú lánc tagja által fényesen igazolja vasiparunk hatalmas föllendülését. Részt vesznek a kiállításnak ebben a részében a Rimamurányi, Salgótarjáni vasműrészvénytársaság, a M. Á. V. gépgyára, Diósgyőr, Zólyombrézó, Resicza, Anina, *Kollerich* Pál és fia, a Magyar csavargyár részvénytársaság és számtalan kisebb kiállító.

A hátsó fülkében *Géramb* J. és fia, a *Kancer*-féle részvénytársaság, a váci horganygyár, a kis-garami állami zománcozott edénygyár, *Scholcz* matheóci lóvakarógyára, *Knuth* Károly, *Szirch* Imre, *Pozdech* J. és fia és *Svadló* Ferencz mutatják be iparunkat.

Kéregöntésű kerekeinket a *Ganz*-gyár képviseli, vasuti kerekeinket két keréktömegben a M. Á. V. gépgyára és az osztrák-magyar vasutársaság vasművei mutatják be.

A *bányászat* és *kohászat* csoportjának bejárata salgótarjáni kőszénből és vaskövekből épült. Kö-

zépütt a *Nobel-dinamitnak* a robbanást ábrázoló allegórikus csoportja *Margó* Ede szobrász pompás műve. Magyarország aranybányászata nagy értékű leleteivel, opálbányászata gyönyörű opálgyűjteményeivel, a m. általános kőszénbánya r. t. brikett-kiállításával és a legmodernebb bányakiaknázás technikai vívmányaival ennek a csoportnak főnevezetességei.

A Champs de Mars e pavillonjának a Porte Rapp felé eső részében, közvetlenül a bejárattól balra, a francia osztály mögött van a magyar

Textil-ipar

kiállítása. Már messziről láthatók a csoport architekturáját igen kiemelő s a szekrényeket diszitő, magyaros motivumú himzések, melyek mintegy jelzik, hogy alig néhány évtizedes textil-iparunk egyik főekessége még mindig a népies rajzokban s színekben gazdag háziipar.

A bejárattól jobbra a pamutipar, balra a posztóipar kiállítása foglal helyet.

Körutunkat jobbról kezdvén, mindenekelőtt a híres szepesi vásznak kötik le figyelmünket *Wein* Károly és *Haltenberger* Károly kiállításában. Majd a kékfestés és a pamutfonóipar következik, az előbbinek keretében a budai *Goldberger és Fia*, *Spitzer Gerson* és társa budapesti és *Felmayer* István székesfehérvári cégek állítottak ki szép dolgokat. Odább Horvátország legnagyobb pamutfonó-gyáranak, a *dugeresai*-nak speciális horvát szövetekből való kiállítása következik, középpüzt pedig a *rózsahegyi* pamutfonógyárá van elhelyezve. Ugyancsak itt van *Kühmayer* Ferenc pompás paszománykiállítása is.

A csoport második fele a *ruházati* iparág kiállításáé. Kalapok, cipők, népies és diszruhák stb. láthatók itt. E csoporttal szemben van a *bácsi*

kötőgyár, *Wollák* és *Berkovics* és *Hohenberg* Ferencz paszomány-kiállítása.

Tovább haladva a *szücsiparhoz* jutunk. *Katzer* József finom szücsmunkái mellett kivált a népies cikkek (gyönyörűen himzett szűrök) tűnnek ki.

A főbejárat két oldalán van elhelyezve az *Izabella* főhercegnő védnöksége alatt álló *pozsonyi háziipari egyletnek* a kiállítása, a himzések pazar gyűjteménye. A csoport baloldali része a posztóiparé, itt van a gácsi posztógyár és *Lőw* Károly zsolnai gyárának a kiállítása, a csoport középső részét pedig *háziiparunk* foglalja el.

Kedvesen diszitik a kiállítást *Ligeti* Mór pompás relifjei és szobrai.

Elhagyván a Champs de Mars nagy csoportot, az Esplanades des Invalidesra megyünk. Itt van elhelyezve az

Iparművészeti csoport.

Ez a csoport felöleli minden iparművészeti termékeinket, sőt az építő ipari cikkek kiállítása is itt van elhelyezve.

Az Esplanade des Invalides (a Pont Alexandre III-nak a folytatása) két palotacsoporttal van szegélyezve, melynek jobboldali részében van elhelyezve az idegen nemzetek iparművészeti kiállítása.

A mi kiállításunkat egyrésztől *Ausztria*, másfelől *Dánia* határolja és a Pont Alexandre III-tól leghamarabb vagy *Svájc*, *Japán* és *Ausztria* iparművészeti csoportjain keresztül haladva jutunk el, de könnyen juthatunk még ebbe a csoportba akkor is, ha az Esplanade des Invalides-en folytatjuk sétánkat és oldalról a gróf Battyhány tulajdonát képező vaskapu mellől nyitunk be a kiállításba.

Ha az osztrák oldalról megyünk be az ipar-

művészeti csoportba, akkor legelőször a *Zsolnay*-féle kiállítás tűnik a szemünkbe, mely a lehető legszebb kiállítási kapu nyílásánál van. Ez a kapu mindenki figyelmét leköti és kiállításunknak egyik disze. Jobboldalt a többi agyagipari kiállítások sorakoznak e mellé, a herendi, Fischer Emil és népies jellegű agyagiparunk.

A csoport közepén a király szobra áll, az ettől jobbra levő kis fülkében van a *centennális* kiállítás, századunk iparművészeti termékeinek a bemutatása. Balra a királyi palotába rendelt és *Lengyel* Lőrincz szegedi gyáros készítette kerti szoba van kiállítva, míg a király szobra mögött a *Scholtz* Róbert rendelte remek ékszertartó és a *Bachruch*-féle ezüst Szent István ereklyetartó van elhelyezve és a

Lakberendezési csoport,

melynek precis munkája méltán fölkelti a műértők figyelmét.

A hosszú négyszögalku kívül a várpalota, a parlament, a főváros rendelte interieur-ök láthatók, legdiszesebb, leggazdagabb interieurje a *Thék* Endre készítette Szent-István terem. Az interieur-ök által körülzárt területen diszes ezüst, zománc, bronz- és bőrárak pompáznak, míg a fülkék oldalfalainak egyikén a királyi várpalotába rendelt *Hauszmann*-féle márványkandalló, a másikon pedig *Sennyeyi*-nek «Háboru»-ja látható.

Az alsó bejáró baloldalán kisebb iparosok sikerült butorai és *Kovalszky* Sarolta szőnyegek, a másik oldalon pedig *Roth* Miksa üveg- és eozin-mozaikjai vannak. A Dániával határos folyosón butorok és a *Nagybecskereki szőnyeggyár* szőnyegek, a kerti részen *Kramer*, *Bernstein*, az *Iparoktatási intézetek* remek munkái, *Steinschneider*, *Roth*, az *Ungvári hajlitott butorgyár* interieurjei láthatók,

továbbá *Jungfer* mesteri vasmunkái, a *gummigyár* gazdag kiállítása, míg az osztrák részszelet határos uton papiriparunk gyűjteményes kiállítása van, melyhez a herendi porcellángyár kiállítása csatlakozik. A feljáró tulsó oldalán órási-parunk, a kertben felállított vaspavillonban pedig népipari jellegű iparkiállításunk van elhelyezve, továbbá *Buchwald* rézbutorai, *Waslowits*, *Zahoral* stb. kiállítása. A pavillon hátsó részén a *Steiner* Armin-féle vert rézből készült lovat fékező csikósnak nagy szobra áll, mely a budai királyi várkertnek egyik disze lesz.

Zsolnay kiállításának baloldali részét elhagyva, *Gelb M. és Fia*, *Mahunka* Imre, Horvát-Szlavonország szépen sikerült interieurjeihez jutunk. A folyosó az építőipari cikkeknek van fentartva; itt látjuk a zsoboki márványgyár, keramiai gyár, *Zsolnay-gyár* stb. kiállítását, *Marton* Alajos pozsonyi múlakatos hatalmas kapujával. A folyosó újból a második középutra vezet minket, a hol *Steinbach* és *Bodon*, valamint *Bernstein K. H.* interieurjeit és *Kissling* kitűnő izlésre valló lámpáit látjuk.

Elhagyván a Champ de Mars nagy csarnokát, az Esplanade des Invalides-ra megyünk. Itt van elhelyezve a

A magyar pavillon.

Fejezzük be sétánkat a nemzetek utcájában a magyar pavillonnál, a mely nemcsak a mi kiállításunk legnagyobb ékessége, hanem az egész világkiállításnak egyik legérdekesebb és legnevezetesebb látványossága.

A pavillon építészeti szempontból is igen eredeti és ötletes alkotás, összefűzése a régi magyar épületek, az egyházi és magánépítészeti emlékek

legnevezetesebb részleteinek. A pavillon pedig történelmi kiállításunkat foglalja magában: becses ereklyéinket és régiségeinket.

A nemzetek utcájában Bosznia-Hercegovina és Anglia pavillonja között jutott hely a miénknek, a melyet *Bálint* Zoltán és *Jámbor* Lajos építészek terveztek. A pavillon homlokzata a Quai d'Orsay-n román stílü és a jaáki apátság templomából vett motívumokkal van megszerkesztve. A Szajna felőli oldal gót stílü, ez a Vajda-Hunyad-i kastély homlokzatát ábrázolja. Jobbra a csütörtökhelyi kápolna, az oldalfront felé pedig a kassai Szent-Mihály kápolna érdekes homlokzata adja meg az átmenetet a renaissance-hoz. A gót szárnyon emelkedik a 40 méter magas körmöcbányai vártemplom tornya. A román szárnyat a gót szárnyal jobbról egy renaissance, balról egy barokkszárny köti össze. Az előbbi a felső-magyarországi renaissance motívumaiból van megkomponálva, a lőcsei városház, az eperjesi Rákóczy-ház és a bártfai városház részleteiből. A jobbszárny az eperjesi Klobusiczky-kastély hű utánzata a budapesti szerb templom tornyával.

Belül a pavillon a lehetőséghez képest ugyancsak magyar építészeti emlékek motívumaival van diszítve, a mi a kiállításnak megadja a történelmi jellegét.

A román stílü vesztibül, a XIV. századból való freskóival, és a folyosó a magyar szobrászatnak van szentelve. Itt láthatók János király feleségének Izabellának, továbbá Apaffy György és mások siremlékei és, a XIII—XVI. század egyházi szobrászata.

Az udvar egyik oldalát a Bethlen család keresdi kastélyának és a bártfai városházának lépcsője foglalja el.

Visszatérve a vesztibülbe, jobbra az *első* terembe lépünk, a melyben a pécsi román bazilika menyezetét rekonstruálták. Itt mindenféle fegyverek és fölszerelések vannak egybegyűjtve a hunoktól a XV. századig. Ezeket, ugyszintén, a régi magyar *pénzek* gyűjteményét (Szent Istvántól a XIX. századig) a nemzeti muzeum állította ki.

A *második* terem a vegyes házakból való királyok, különösen az Anjouk és Zsigmond vallásos és más egyéb emlékeit tartalmazza. E terem a pozsonyi városházának a XIV. századból való motívumával van díszítve. Itt van kiállítva Szent Simeon szarkofágjának galvanoplasztikai mása, az eredetét 1380-ban Nagy Lajos rendelte a zárai templom számára. Ugyancsak itt van az esztergomi bazilika lipszanthékája, a szomszédos üveg-szekrényekben pedig régi okiratok, nemesi oklevelek stb.

A *negyedik* terem, a mely a vajdahunyadi vár lovagterme után készült, a fegyvereknek van szentelve. Az itt látható fegyverzetek a XVIII. század végeig emlékednek. A csütörtökhelyi kápolna közepén áll a káposztafalvi templomnak a XV. század végétől való *oltára*.

Az *ötödik* terem falait *Koszkol* Jenőnek a magyar pásztorok és halászok életéből vett képei díszítik. Ugyanitt láthatók a pásztorok és halászok szerszámai, a melyek legnagyobb része a *hatodik* teremben van elhelyezve. A terem közepén egy balatoni ladik, egy darab fából vájt. Ezt a gazdag és érdekes kiállítást *Herman Ottó* jeles tudósunk rendezte.

A vesztibülbe visszatérve, a lépcsőn az első emeletre megyünk. Az első három szoba a Habsburgok korából való emlékeké. Itt láthatók a zágrábi székesegyház kincsei, Vuk érsek mi-

trája (XV. század), Thuz Osvát érsek pásztorbotja (XVI. század), a XVII. és XVIII. századból származó ötvösmunkák és templomi ruhák, Pázmány Péter keresztje és oltára, a szerb egyház kiállítása stb. stb.

E három terem után az *erdélyi* következik, a mely az erdélyi fejedelmek emlékeit őrzi, a következő pedig a régi magyar *könyveké*. Itt van kiállítva a Corvinákból kilenc darab. A tizenkettedik terem szintén a vegyes házból való királyok emlékeivel diszes, különösen Korvin Mátyás idejéből valókkal 1526-ig. Itt és a következő teremben pazar ötvösmunkák, himzések, templomi ruhák stb. kötik le a néző figyelmét.

A magyar pavillon leglátványosabb terme a *huszárterem*, a mely azt a tényt van hivatva illusztrálni, hogy a magyar huszár volt minden más népek huszárjainak az ősapja. A gótstilü termet, a melynek Szajna felőli része a vajdahunyadi kastély aranytermét utánozza, *Vágó Pál* remek huszárképe díszíti. Ez a kép a huszárság fejlődését ábrázolja, elől a Mátyás király fekete serege, utána a Rákóczy kurucjai, majd a labanc-huszárok, a III. Károly, Mária Thérézia, II. József huszárjai, végül a XIX. század elejéről való huszárok Simonyi óbester vezénylete alatt.

A vágató huszárokat a többi népek huszársága nézi: a hollandi, svéd és dán huszárok, majd a francia, olasz és spanyol huszárok élükön Napoleonnal, majd a porosz, bajor, orosz, angol stb. huszárok. E kép mellett ugyancsak *Vágó Pálnak* egy másik képe ékeskedik, a mely a mai huszárságot ábrázolja. A termet mindenféle a huszárságra vonatkozó emlék, fegyver stb. egészíti ki, tiz híres huszárgenerális és nyolc történelmi jelenet képével egyetemben.

A Vincennes-i kiállításba

legjobban az új földalatti villamos vasuttal lehet jutni, melynek első, az idén a forgalomnak átadott vonala a Szajnával párhuzamosan egész Páriszt átszeli. Ezenkívül oda vezet a Chemins de fer de ceinture a «Gare St. Lazare», Gare du Nord és Gare du Champ de Mars, illetve Invalides pályaudvarokról. Villamos vasut a Place de la Bastille-ról, lóvasut és omnibusz-csatlakozás a Louvre-ból és a Place de la République-től van.

Maga a kiállítás, mely a főkiállításnak toldalékát képezi a szép és terjedelmes Vincennes-i erdőben van elhelyezve. Legérdekesebb része kétségtelenül a vasuti járműkiállítás, mely egy külön csarnokban van elhelyezve, a hol a világnak majdnem minden részéből láthatók gőz- vagy elektromos üzemű mozdonyok, vasuti személy-, teher- és különleges célú kocsik, oly különféleségben, a minőt eddig egy kiállítás sem tudott felmutatni és a mely kiállítási csoportban van elhelyezve a többi nemzetek között a mienk is, a melynek szépsége és gazdagsága elismerésre kényszerítette az összes szakköröket. Különösen figyelemre méltók a M. Á. V. és a földalatti villamos vasutnak a kocsijai. A vasuti járműkiállításon kívül igen érdekesek még a Vincennes-i kiállításon a Motor-pavillon, az Egyesült-Államok gépcsarnoka és Acetylén-pavillon, főleg pedig a kerékpár-, tricikli- és automobil-kiállítás, mely külön csarnokban van elhelyezve. A parkban különben időnkint kerékpár- és automobil-versenyek, valamint időleges kiállítások tartatnak.

